

Експлоатационни условия и изисквания към материалите

Въпрос 2

Материалознание

Съдържание

---

1. Експлоатационни условия

2. Влияние на температурата

3. Влияние на влажността

1. Експлоатационни условия

Тези условия се формират от външните фактори, които въздействат върху материалите и променят техните свойства.

1.1. Видове фактори

1.1.1. Според произхода на въздействието: климатични, механични, биологични, радиационни и др.

1.1.2. Според начина на въздействие

- **Случайни** – не могат да се оценят по време на проектирането.
- **Основни** – могат да бъдат предвидени по време на проектирането:
  - ✓ **Управляеми** – въздействието им може изцяло да се отстрани;
  - ✓ **Слабоуправляеми** – въздействието им може да се намали;
  - ✓ **Неуправляеми** – тяхното въздействие не подлежи на контрол.

1. Експлоатационни условия

1.2. Климатични области

Умерена област “N” – средна годишна температура от -25°C до $+40^{\circ}\text{C}$;

Студена област “F” – средномесечна температура на най-студения месец под -15°C ;

Топла и суха област “TA” – средномесечна температура на най-топлия месец над $+40^{\circ}\text{C}$;

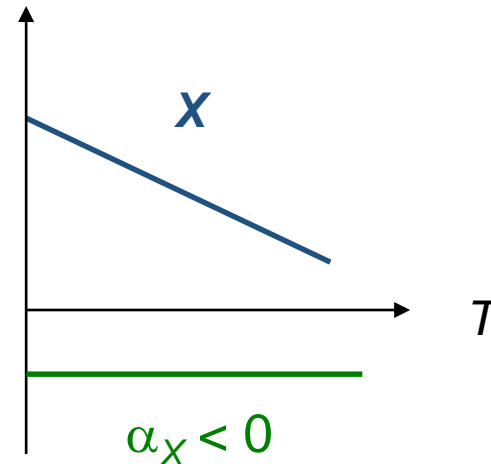
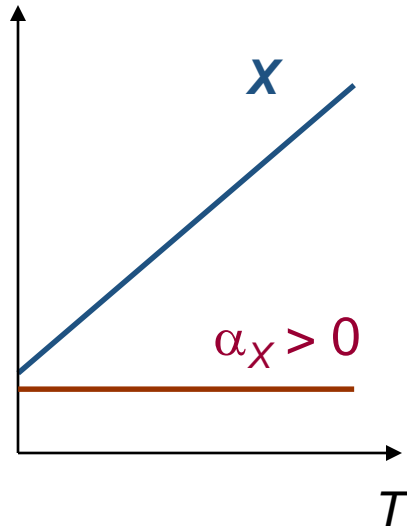
Топла и влажна област “TH” – средномесечна температура през най-влажния месец над $+20^{\circ}\text{C}$ и относителна влажност на въздуха над 80%.

2. Влияние на температурата

2.1. Относителен температурен коефициент

$$\alpha_X = \frac{dX}{XdT}, \text{ } ^\circ\text{C}^{-1}$$

За линейни функции $X = f(T)$, то $\alpha_X = \text{const}$

2. Влияние на температурата

2.1. Относителен температурен коефициент

$$\alpha_X = \frac{dX}{XdT}, \text{ } ^\circ\text{C}^{-1}$$

За линейни функции $X = f(T)$, то $\alpha_X = \text{const}$

$$\alpha_X = \frac{X_2 - X_1}{X_1(T_2 - T_1)}$$

където X_1 е стойността на параметъра X при температура T_1 ;
 X_2 - стойността на параметъра X при температура T_2 .

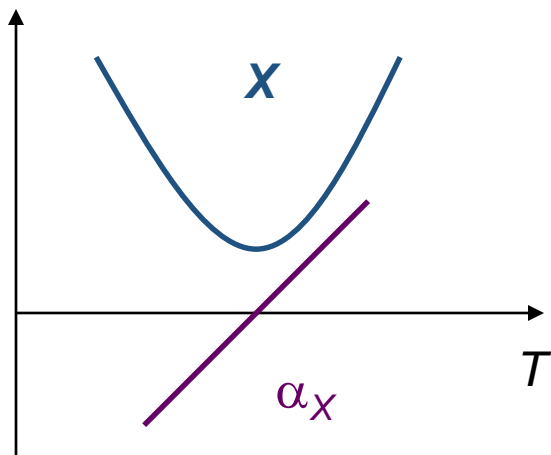

2. Влияние на температурата

2.1. Относителен температурен коефициент

$$\alpha_X = \frac{dX}{XdT}, ^\circ\text{C}^{-1}$$

За нелинейни функции $X = f(T)$

Често се прилага метода на линейна интерполация – кривата се разделя на достатъчно малки интервали, в които се приема че функцията е линейна.

$$\alpha_X = \frac{\Delta X}{X \Delta T}$$

2. Влияние на температурата

2.2. Влияние на температурата върху механичните свойства

Оценява се, чрез температурните коефициенти на линейно α_l и обемно α_v разширение

2. Влияние на температурата

2.3. Влияние на температурата върху скоростта на стареене

Закон на Арениус:

$$K = C \exp\left(-\frac{W_a}{kT}\right)$$

където K е скоростта на химичната реакция;

C – коефициент;

W_a – енергия на активация на процеса;

k – константа на Болцман;

T – температура.

2. Влияние на температурата

2.4. Защита от влиянието на температурата

2.4.1. Термокомпенсация

Основава се на комбинацията от положителни и отрицателни температурни коефициенти на електрическите параметри на градивните елементи.

Недостатъци:

- ✓ намалява, но не отстранява влиянието на температурата;
- ✓ сложен при по-големи схеми

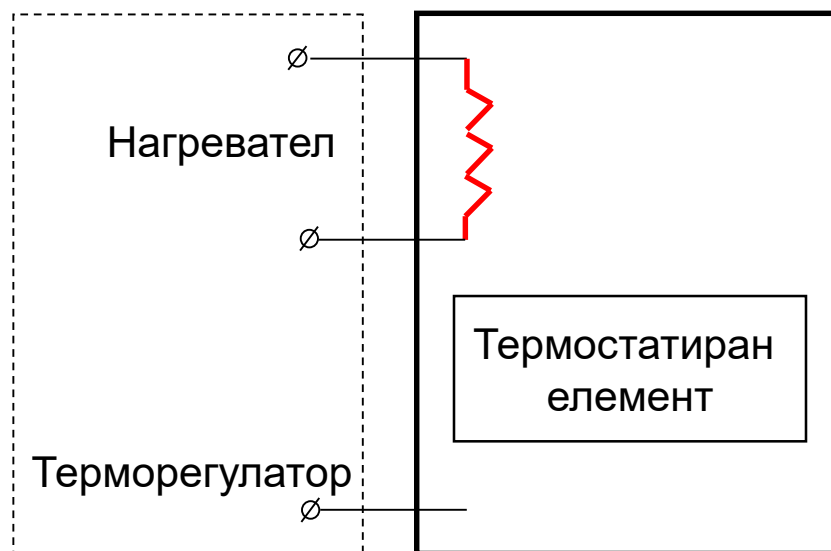
2. Влияние на температурата

2.4. Защита от влиянието на температурата

2.4.2. Термостатиране

Използват се термостати с автоматично регулиране на температурата, в които се поставят защитаващите елементи

Блок за регулиране
на температура

Температурата трябва да бъде по-висока от околната

Недостатъци:

- усложнена конструкция;
- големи размери и тегло;
- висока цена

2. Влияние на температурата

2.4. Защита от влиянието на температурата

2.4.2. Термостатиране

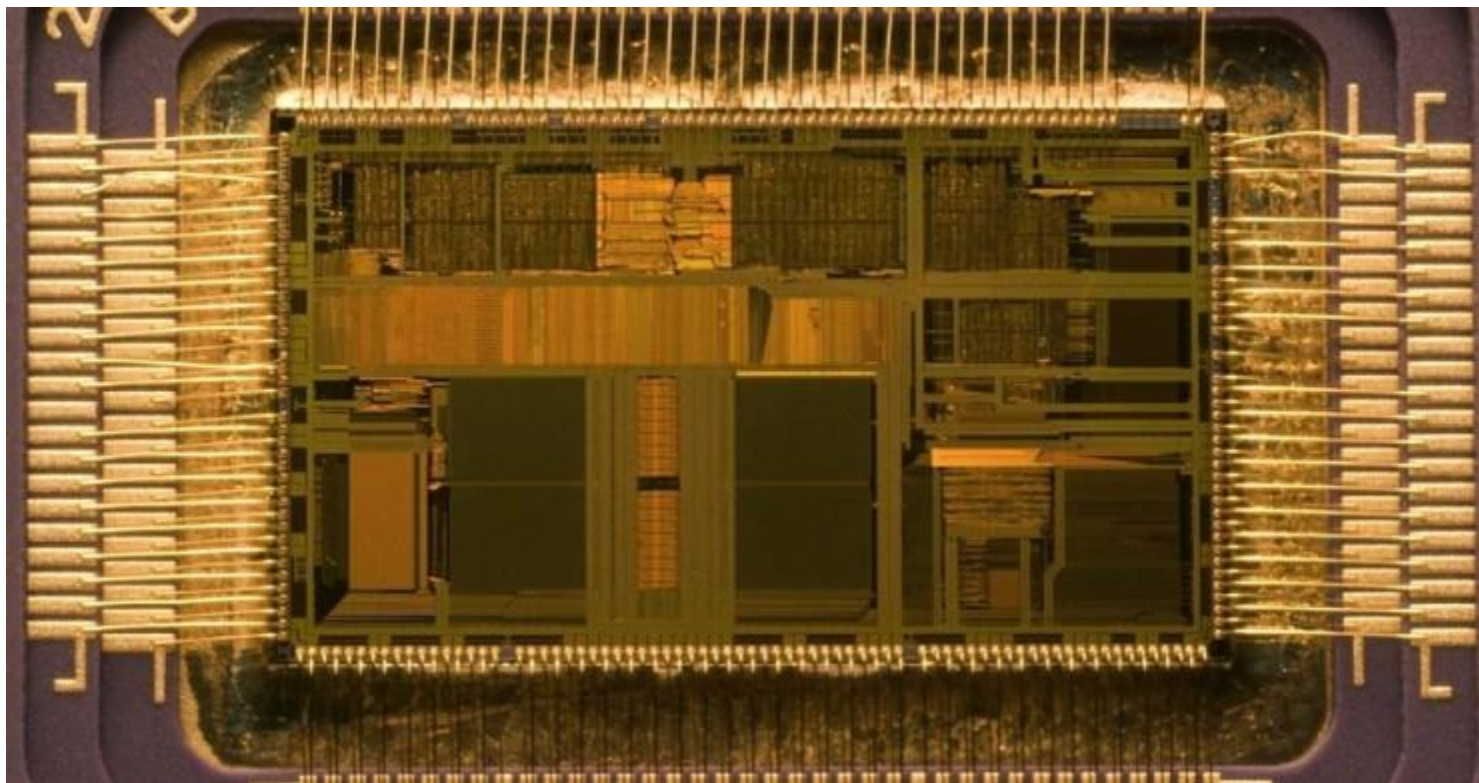

2. Влияние на температурата

2.4. Защита от влиянието на температурата

2.4.2. Термостатиране

3. Влияние на влажността

3.1. Влажност на въздуха

Абсолютна влажност – масата водни пари m , съдържащи се в 1 m^3 въздух.

Влажност на насищане – $m_{\text{нас}}$ – максималното количество водни пари, съдържащи се в 1 m^3 въздух при определена температура.

Относителна влажност $\varphi = \frac{m}{m_{\text{нас}}} \cdot 100, \%$

Нормални условия: $\varphi = 65\%$ при $T = 20 \text{ }^\circ\text{C}$.

Висока влажност: $\varphi = 98\%$ при $T = 40 \text{ }^\circ\text{C}$.

3. Влияние на влажността

3.2. Влияние на влажността върху свойствата на материалите

- Намалява обемното и повърхностното съпротивление и увеличава диелектричните загуби в диелектриците;
- Увеличава контактното съпротивление;
- Ускорява корозията в металите и контактната корозия между метали с различни електрохимични потенциали.

3.3. Защита на материалите

- Чрез нанасяне на покрития от влагоустойчиви и влагонепроницаеми материали (лакови покрития);
- Най-пълна защита се получава чрез херметезиране – недостатък: усложняване на конструкцията.

3. Влияние на влажността

3.3. Защита на материалите

Insulation Varnish Resin 3304P

NEWECO RESIN

RESIN PRODUCTS

3. Влияние на влажността

3.3. Защита на материалите

